

**АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО
ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

**III Всеукраїнська
за міжнародною участю
науково-практична конференція
(25-26 жовтня 2018 року)**

Полтава 2018

Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Координаційний центр з надання правової допомоги
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової
допомоги у Полтавській області
Новий болгарський університет
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Інститут підготовки кадрів
Державної служби зайнятості України
Полтавська державна аграрна академія
Дніпропетровський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного управління
при Президентові України
Українська асоціація європейських студій
Полтавський обласний центр перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій

АДАПТАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

**Матеріали III Всеукраїнської
за міжнародною участю
науково-практичної конференції
25-26 жовтня 2018 року**

Полтава
2018

УДК 340.11 (477) : 341.1
А28

Редакційна колегія:

М. І. Лахижа, д. держ. упр., професор;
В.М.Божко, д.ю.н., доцент;
О.М.Лемешко, к.ю.н., доцент

Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції (м. Полтава, 25-26 жовтня 2018 року). – Полтава : Россава, 2018. – 224 с.

Матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково-практичної конференції висвітлюють теоретичні та практичні аспекти проблем адаптації правової системи України до права Європейського Союзу.

Розрахований на юристів, фахівців державного управління, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 340.11 (477) : 341.1

*Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Полтавського юридичного інституту Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого заборонено*

© Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, 2018

Пахомова Ірина Анатоліївна, ДО ПИТАННЯ НАБЛИЖЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ДЕМОКРАТИЧНОГО ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ.....	207
Roman Petrov, WHAT DOES THE ASSOCIATION AGREEMENT MEAN FOR UKRAINE, THE EU AND ITS MEMBER STATES?.....	208
Смутьська Алла Василівна, ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ОДИН ІЗ АСПЕКТІВ ЇЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ	217
Токарев Геннадій Володимирович, УДОСКОНАЛЕННЯ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ.....	219
Щетініна Тетяна Олексіївна, БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	221

	(стратегії) у справі (є в стандарті 1-1)	переглядати правову позицію у справі в ході просування провадження у справі, при цьому будь-які зміни мають бути узгоджені з клієнтом.
	Ознайомлення з матеріалами справи (є в стандартах 1-1 та 3-1)	Адвокат має ознайомлюватись з матеріалами справи на кожній стадії провадження у максимально можливому ступеню

При доопрацюванні стандартів якості у кримінальному процесі доцільно детально проаналізувати практику Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), наприклад, у таких справах: *Artico v. Italy* (13.05.1980), *Kamasinski v. Austria* (19.12.1989), *Huseyn and others v. Azerbaijan* (26.07.2011), *Grinenko v. Ukraine* (15.11.2012), *Insanov v. Azerbaijan* (14.03.2013), *Mammadov v. Azerbaijan* (15.10.2015), *Urazov v. Russia* (14.06.2016), *Vasenin v. Russia* (21.06.2016), *Moroz v. Ukraine* (02.03.2017).

21.12.2017 року Міністерство юстиції затвердило Стандарти якості безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному, адміністративному процесі та представництва у кримінальному процесі, які теж, на нашу думку, могли б бути удосконалені.

Щетиніна Тетяна Олексіївна,
Полтавська державна аграрна академія,
кандидат історичних наук, доцент

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Практика надання правової допомоги, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел, розпочалась в нашій державі з прийняття у 2011 році Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Розбудовуючи даний напрямок правового захисту населення, а особливо тих його категорій, що потребують соціального захисту та фінансової підтримки з боку суспільства, Україна широко використовує європейський досвід. Важливо зазначити, що відповідний досвід стосується не лише системи та структури організації безоплатної правової допомоги (БПД), але й розгляду справ у Європейському суді з прав людини щодо практики надання БПД.

Цілий ряд європейських країн закріпив у законодавстві норми щодо процедури надання БПД. Як приклад можна навести Закону Франції «Про правову допомогу» від 1991 р., ст. 1–11 якого передбачають надання безоплатної судової допомоги.

В Англії подібний закон з'явився трохи раніше – у 1988 р. Закон Англії «Про правову допомогу» під правовою допомогою має на увазі різні види правових послуг, які надаються особам безоплатно. Зокрема, ними є: 1) юридична консультація (ч. 2 п. 2 Закону); 2) правова підтримка (ч. 3 п. 2 Закону); 3) представництво – допомога, що надається при процесуальному розгляді справ (ч. 4 п. 2 Закону) [1, с.42].

«У 1974 р. в Амстердамі було створено альтернативний колектив адвокатів, що існував за рахунок доходів від юридичної допомоги. Через два роки він отримав позику від уряду й почав спеціалізуватися в області права соціального забезпечення. До 1979 р. вже функціонувало приблизно 60–70 таких колективів» [1, с.43].

За категоріями справ, у яких надається безоплатна правова допомога, можна виокремити групу країн, у яких безоплатна правова допомога надається лише у кримінальних справах, і групу країн, у яких законодавство визначає обов'язок надавати безоплатну правову допомогу і в інших категоріях справ. Так, обов'язок надавати безоплатну правову допомогу лише у кримінальних справах законодавець покладає на відповідних суб'єктів в Азербайджані, Вірменії, Узбекистані, Киргизії, Туркменістані. Серед країн, у яких правова допомога надається не лише у кримінальних, але й у цивільних та адміністративних справах, – Казахстан, Беларусь, Молдова, Естонія, Таджикистан, Литва, Латвія, Грузія. Порівняльні дослідження досвіду зарубіжних держав (Болгарії, Литви, Грузії, Нідерландів, Великої Британії, Канади, Ізраїлю) показують, що згадані проблеми в Україні не є унікальними [2]. В тій чи іншій мірі вони були притаманними кожній із зазначених держав, але були вирішені в процесі комплексного реформування системи надання БПД.

Важливим з точки зору практики застосування безоплатної правової допомоги є відповідний європейський досвід. Але, наголосимо, приклади звернень за БПД, що розглядалися у Європейському суді з прав людини (ЄСПЛ), дають глибоке і переконливе розуміння щодо значення БПД у сучасному світі. Зокрема, згідно з європейською практикою БПД має надаватися особам, у яких є мовні труднощі. У справі Біба проти Греції ЄСПЛ установив порушення статті 6 (1) і 6 (3) (с) через те, що іммігрантові, який не мав документів і коштів на адвоката під час провадження в касаційному суді, не було призначено адвоката в рамках БПД. ЄСПЛ постановив, що для заявника було б неможливим підготувати скаргу до грецьких судів без допомоги, оскільки він був іноземцем і не говорив грецькою мовою. У справі Барсом і Варлі проти Швеції ЄСПЛ, навпаки, зазначив, що обидва заявники проживали в Швеції протягом майже тридцяти років і були бізнесменами, які мали власний ресторан. ЄСПЛ дійшов висновку про дуже малу ймовірність того, що вони не могли представляти власні інтереси в національному суді у справі про додаткові податкові нараховування. Суд особливо мірою врахував той факт, що шведські суди були зобов'язані скеровувати заявників у ході провадження і сприяти їм в належному представленні їхньої позиції по справі. Право на допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, може підлягати обмеженням, якщо цього вимагають інтереси правосуддя. У справі Круасан проти Німеччини ЄСПЛ постановив, що побажання заявника не слід ігнорувати, але вибір адвоката з урахуванням інтересів правосуддя насамкінець, належить державі [3, с. 140].

Отже, лише окремі приклади практичної діяльності європейських країн з БПД дає чітке уявлення про характер справ, що розглядаються, про суб'єкти звернень, а також про значну увагу до цього процесу з боку ЄСПЛ.

Література:

1. Іванцова А.В. Поняття безоплатної правової допомоги в Україні та за кордоном / А.В.Іванцова // Часопис Академії адвокатури України. – 2015. – № 3 (28). – Том 8. – С. 40-45.
2. «Права Людини» – онлайн-бібліотека Харківської правозахисної групи : офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.khpg.org/index.php?id=1130317908>.
3. Хондогій І. Система безоплатної правової допомоги як реалізація конституційного права громадян України на професійну правничу допомогу / Ірина Хондогій. – Актуальні проблеми правознавства. – 2017. – Вип. 2 (10). – С.138-146.